

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny w składzie:

przewodniczący SSO Magdalena Kubczak

protokolant: staż. Aleksandra Konarzewska

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2023r. w Warszawie na rozprawie
odwołania J.P.

z udziałem Prezydenta (...) W.

w sprawie zakazu zgromadzenia

postanawia:

1. uchylić decyzję nr (...) Prezydenta (...) W. z 14 listopada 2023r. zakazującą J.P. organizacji zgromadzenia w dn. 18 listopada 2023r;
2. ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane z własnym udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

9 listopada 2023r. pismem skierowanym do Urzędu miasta (...) W. J.P. zawiadomiła o zamiarze zorganizowania 18 listopada 2023r. w godz. 13:00-16:00 zgromadzenia na Pl. (...) z przejściem zgromadzonych ul. (...) i (...) w kierunku Ambasady I. i zakończeniem zgromadzenia w pobliżu tej Ambasady (pismo k 20).

Organ po zasięgnięciu opinii Komendanta Stołecznego Policji w kwestii bezpieczeństwa placówki dyplomatycznej oraz osób biorących udział w zgromadzeniu i osób postronnych wezwał organizatora do zmiany miejsca zakończenia zgromadzenia z uwagi na realne zagrożenie, o którym mowa w art. 14 ust. 2 ustawy o zgromadzeniach. Organizator, zarzucając podważenie w ten sposób prawa do zgromadzeń, zadeklarował jednocześnie zakończenie zgromadzenia na rogu ul. (...) i (...) (pismo do KSP z 13.11.2023r. k 21, opinia KSP z 13.11.2023r. k 22, wezwanie organizatora z 13.11.2023r. k 23, odpowiedź organizatora k 24).

Po ponownym zasięgnięciu opinii Komendanta Stołecznego Policji w kwestii bezpieczeństwa placówki dyplomatycznej oraz uczestników zgromadzenia, organ wydał decyzję o zakazaniu J.P. organizacji zgromadzenia na podstawie art. 14 pkt 1 i 2 ustawy, w uzasadnieniu wskazując na niestabilną sytuację geopolityczną, trwające konflikty zbrojne mogące stanowić poważne zagrożenie prowadzące do wniosku, iż prawdopodobny udział przebywających w P. mieszkańców P. lub osób ich popierających w kontrze do obywateli lub sympatyków I. może doprowadzić do eskalacji napięć i przerodzić się w zamieszki i agresję wobec siebie; wskazano też na możliwość wystąpienia zakłócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także zwrócono uwagę na wyznaczenie F.I. przewodniczącym zgromadzenia, który pełnił taką funkcję także w przypadku trzech wcześniejszych zgromadzeń w dniach 21 i 28 października b.r. oraz 5 listopada b.r., zaś podczas jednego z nich najprawdopodobniej doszło do prezentacji transparentu z napisem „(...)” z grafiką flagi I. umieszczonej w koszu na śmieci, co spotkało się z powszechnym oburzeniem (pismo do KSP z 14.11.23r. k 25, odpowiedź KSP z 14.11.2023r. k 26, decyzja k 18).

Pismem z 15 listopada 2023r. godz. 10:18 organizator złożył odwołanie od w/w decyzji (odwołanie k 4).

Na rozprawie strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska.

Organizator-J.P. wyjaśniła, iż celem zgromadzenia jest protest wobec polityki I., w tym przeciwko naruszaniu norm prawa międzynarodowego. Wyjaśniła, iż nie była organizatorką zgromadzenia, podczas którego pojawił się wspomniany transparent. Wydała oświadczenie odcinające się od tej akcji. Także organizator tego zgromadzenia- F.I. wydał własne oświadczenie w sprawie tego incydentu. Zarzuciła, że jeśli istnieje jakiegokolwiek zagrożenie dla budynku Ambasady I., to Policja w porozumieniu z organami gminy winna zawczasu podjąć działania zabezpieczające, zamiast zakazywania zgromadzenia.

Pełnomocnik uczestnika wyjaśnił, że Prezydent (...) W. nie jest przeciwnikiem zgromadzeń, niemniej jednak jest zobligowany do wydania decyzji odmownej w razie wystąpienia negatywnych przesłanek uniemożliwiających organizację zgromadzenia w rozumieniu ustawy, przy czym Prezydent samodzielnie nie analizuje tych przesłanek, ale zasięga opinii odpowiednich organów. Wyjaśnił, że w przypadku poprzednich zgromadzeń, z racji ich innego umiejscowienia istniały inne warunki techniczne do organizacji zgromadzenia, natomiast to zgromadzenie jest planowane docelowo przed budynkiem Ambasady I., a po modyfikacji zgłoszenia- w bliskiej

odległości od tego budynku (ok. 20 m), co zdaniem Policji nie usuwa zagrożenia dla bezpieczeństwa tego budynku.

Sąd zważył.

Zgodnie z art. 14 ustawy z 24 lipca 2015r. prawo o zgromadzeniach (t. jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 1389) organ wydaje decyzję o zakazie zgromadzenia, jeżeli:

- 1) jego cel narusza wolność pokojowego zgromadzania się, jego odbycie narusza art. 4 lub zasady organizowania zgromadzeń albo cel zgromadzenia lub jego odbycie naruszają przepisy karne;
- 2) jego odbycie może zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach, w tym gdy zagrożenia tego nie udało się usunąć w przypadkach, o których mowa w art. 12 lub art. 13;
- 3) zgromadzenie ma się odbyć w miejscu i czasie, w których odbywają się zgromadzenia organizowane cyklicznie, o których mowa w art. 26a.

W niniejszej sprawie organ wydał decyzję o zakazie zgromadzenia, wskazując art. 14 pkt 1 i 2 jako podstawę odmowy.

Decyzja została opublikowana w Biuletynie Informacji Publicznej w dn. 14.11.2023r. o godz. 12:56, należy zatem przyjąć, iż termin na złożenie odwołania, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy został zachowany.

Wniesienie odwołania od decyzji organu obliguje w takim wypadku sąd do merytorycznej oceny podstaw zastosowanego zakazu zgromadzenia. Z treści art. 16 ust. 5 i 6 ustawy wynika, że w razie uwzględnienia odwołania, postanowienie sądu podlega natychmiastowemu wykonaniu, tym samym zakaz zgromadzenia przestaje wiązać. W przeciwnym wypadku sąd wydaje postanowienie o oddaleniu odwołania, co oznacza, iż w ten sposób sąd utrzymuje decyzję organu o zakazie zgromadzenia w mocy. W wyniku odwołania sąd nie może uchylić decyzji organu i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania temu organowi.

Zgodnie z art. 57 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, każdemu zapewnia się wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich. Ograniczenie tej wolności może określać ustawa. Ograniczenie prawa zgromadzeń może nastąpić z uwzględnieniem zasady proporcjonalności określonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji, zgodnie z którą ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Zatem w Konstytucji została przewidziana możliwość ograniczenia wolności zgromadzeń przez ustawodawcę. Ograniczenia te wynikają m.in. z ustawy o zgromadzeniach, ponadto także z innych ustaw, przede wszystkim dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom, a także porządku publicznego oraz ochrony zdrowia.

Ustawa- prawo o zgromadzeniach reguluje istotne uprawnienie obywatelskie w postaci prawa do swobodnego organizowania zgromadzeń, będącego emanacją wolności i praw politycznych. Dla realizacji tego uprawnienia istotne jest, aby jego ograniczenia mogły być

poddane kontroli sądowej. Sądowa kontrola ograniczenia prawa do zgromadzeń została wprowadzona w celu ochrony wolności zgromadzeń. Uwzględniając treść powołanego art. 31 ust. 3 Konstytucji należy wyprowadzić wniosek, iż ograniczanie wolności zgromadzeń powinno być – w sferze normatywnej- traktowane jako wyjątek, natomiast jeśli chodzi o sferę stosowania prawa- powinno prowadzić do zawężającej interpretacji wszelkich ograniczeń dotyczących swobodnego, pokojowego zgromadzania się.

Jak wynika z definicji zgromadzenia (art. 3 ust. 1 ustawy), zgromadzeniem jest zgrupowanie osób na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób w określonym miejscu w celu odbycia wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych.

Zgodnie z art. 10 ustawy, w zawiadomieniu o organizacji zgromadzenia złożonym do organu przez J.P., a następnie na wezwanie organu zmodyfikowanym, wskazano następujące warunki:

- planowaną trasę- Pl(...) z przejściem zgromadzonych ul. (...) i (...) w kierunku Ambasady I. i zakończeniem zgromadzenia na rogu ul. (...) i (...),
- przewidywaną liczbę uczestników-2000 osób,
- cel zgromadzenia-sprzeciw wobec bombardowań w S. i (...) polityki okupacyjnej,
- dodatkowe informacje- zgromadzenie będzie nadzorowane przez służbę porządkową (zawiadomienie k 20).

W sprawie nie zachodzi przesłanka z art. 14 pkt 1 ustawy.

Po pierwsze, nie wykazano, aby cel zgromadzenia lub jego odbycie naruszały przepisy karne.

Po drugie, nie wykazano, aby zachodziły okoliczności z art. 4 ustawy.

Po trzecie, wskazany przez organizatora cel zgromadzenia sprowadza się do realizacji konstytucyjnych praw i wolności –prawa do wyrażania poglądów oraz oddziaływania w ten sposób na postawy i poglądy innych osób jako formy uczestnictwa obywateli w debacie publicznej, w tym wyrażania poglądów w kwestii o charakterze międzynarodowym.

O pokojowym charakterze zgromadzenia można mówić, gdy jego organizacja i przebieg jest prowadzony bez nawoływania do nienawiści, bez stosowania przemocy lub groźby stosowania przemocy podczas prezentacji poglądów wyrażanych w trakcie zgromadzenia.

Powolywana w uzasadnieniu decyzji kwestia odmiennych poglądów na problem stosunków (...) wyrażanych przez przebywających w P. mieszkańców P. lub osoby ich popierające oraz przez obywateli lub sympatyków I., w tym stosunku do najbardziej aktualnych wydarzeń w relacjach (...) nie może być utożsamiana z naruszeniem zasady wolności pokojowego zgromadzania się.

Zgodzić się też należy z argumentem występującym w orzecznictwie, a powołanym w odwołaniu od decyzji, iż obowiązek umożliwienia przeprowadzenia pokojowego zgromadzenia ciąży na organach władzy także w przypadku demonstracji, które mogą drażnić, irytować, a nawet być obraźliwe dla osób o innych poglądach. W takim wypadku granicą, po przekroczeniu której zgromadzenie przestaje mieć charakter pokojowego (lub nigdy takiego nie miało) stanowią

wspomniane akty nawoływania do nienawiści, stosowania przemocy lub groźby stosowania przemocy.

Okoliczność, iż organizowany protest jest związany z postawą jednej ze stron powyżej zarysowanego konfliktu, której organizatorzy nie akceptują- na co wskazuje docelowe miejsce zgromadzenia- w pobliżu budynku Ambasady I., nie wypełnia dyspozycji przepisu art. 14 pkt 1 ustawy. Incydentalne w rzeczywistości zachowanie w postaci prezentacji powyżej opisanego transparentu podczas jednego z wcześniejszych zgromadzeń, potępione zresztą przez organizatorów w komunikacie zamieszczonym m.in. w sieci internet w dn. 22 października 2023r. (vide-treść komunikatu k 16) pozwala przyjąć, iż organizator nie popiera takiej formy wyrażania poglądów, ani nie utożsamia się z tego typu hasłami.

W sprawie nie wykazano ponadto, iż zachodzi przesłanka zakazu zgromadzenia określona w art. 14 pkt 2 ustawy w postaci realnego zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub mienia w znacznym rozmiarze.

Organ wydający decyzję o zakazie zgromadzenia nie może opierać się jedynie na podejrzeniach czy przypuszczeniach dotyczących ewentualnego rozwoju wypadków w trakcie zgromadzenia.

Zgromadzenie się na otwartej przestrzeni, na obszarze przemarszu wyznaczonym wskazanymi ulicami przewidywanej przez organizatora liczby osób nie daje podstaw do wniosku, iż zarówno organizator zgromadzenia, jak i organy publiczne zobligowane do zapewnienia porządku nie będą w stanie zapewnić porządku i bezpieczeństwa.

Fakt odbywania zgromadzenia publicznego w sąsiedztwie budynków użyteczności publicznej, w tym przed lub w pobliżu placówek dyplomatycznych rodzi utrudnienia w dostępie do tych budynków, jednak nie stanowi to samoistnego powodu do wydania zakazu zgromadzenia. Obliguje co najwyżej organu gminy do wypełnienia obowiązku informacyjnego, przewidzianego w art. 8 pkt 2 i 6 ustawy. Natomiast ewentualne zagrożenie, w tym zagrożenie terrorystyczne musi mieć charakter realny, a nie spekulacyjny.

Nie można akceptować decyzji o odmowie organizacji zgromadzenia w oparciu o przypuszczenia co do eskalacji napięcia mogącego przerodzić się w zamieszki i wzajemną agresję uczestników zgromadzenia i osób postronnych nieidentyfikujących się z celem demonstracji. Prowadziłoby to bowiem do prewencyjnego zakazywania zgromadzeń bez wyraźnej potrzeby uzasadnionej realnie istniejącymi zagrożeniami. Jak wynika natomiast z wyjaśnień organizatora złożonych podczas rozprawy, poprzednie zgromadzenia organizowane przez inne osoby, jak i J.P. przebiegały w sposób spokojny, a nawet w przypadku zorganizowanej kontrmanifestacji nie doprowadziły do jakiegokolwiek eskalacji konfliktu wynikającego z odmiennych poglądów manifestantów i kontrmanifestantów.

W końcu nie można też uzasadniać decyzji odmownej ogólną niestabilną sytuacją międzynarodową. Czyniłoby to bowiem iluzorycznym realizację prawa do organizowania i uczestnictwa w zgromadzeniu. Zauważyć należy, że realizacja tego prawa jest jednocześnie realizacją prawa do wolności wypowiedzi -realizowanej w tym wypadku w sposób zbiorowy, a nie indywidualny- w miejscu publicznym i w obecności innych uczestników demonstracji podziwiających i wyrażających zbliżone poglądy.

Ustawa nakłada na organizatora (przewodniczącego) obowiązki w zakresie zapewnienia przebiegu zgromadzenia zgodnie z prawem z jednoczesnym obowiązkiem pozostawania w kontakcie z przedstawicielem gminy lub funkcjonariuszami Policji oraz z jednoczesnym uprawnieniem i zarazem obowiązkiem zastosowania odpowiednich-wymienionych w ustawie

środków wobec uczestników zgromadzenia, przeciwdziałających naruszeniom prawa, włącznie z możliwością rozwiązania zgromadzenia. Takie uprawnienie przysługuje też przedstawicielowi organu gminy (art. 19 i 20). Na organizatorze spoczywa obowiązek eliminowania zachowań wskazujących na to, iż zgromadzenie traci swój pokojowy charakter oraz spoczywa obowiązek podjęcia działań zapobiegających powstaniu szkód z winy uczestników. Oznacza to, że przebieg zgromadzenia winien być na bieżąco monitorowany. W zgłoszeniu niniejszego zgromadzenia organizatorzy zaplanowali obecność służb porządkowych. Podczas rozprawy organizator wyjaśnił, że w przypadku poprzednich zgromadzeń także takie służby zostały zapewnione.

W przypadku natomiast przyłączenia się do zgromadzenia osób postronnych, nieakceptujących pokojowego charakteru zgromadzenia lub o agresywnych zamiarach, minimalizowanie pojawiającego się zagrożenia dla życia lub zdrowia zarówno uczestników, jak i osób postronnych oraz mienia musi nastąpić z udziałem Policji w ramach ogólnych zadań realizowanych przez Policję związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym związanych z zapewnieniem ochrony placówki dyplomatycznej, jeśli organ gminy lub Policja takie zagrożenia odnotowały do chwili rozpoczęcia zgromadzenia.

Wobec powyższego, orzeczono jak w pkt 1 sentencji, uznając dopuszczalność organizacji zgromadzenia z przebiegiem trasy jak w zmodyfikowanym zgłoszeniu, czyli z zakończeniem zgromadzenia na rogu ul (...) i (...).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 520 par. 1 kpc.